

Regioonide Komitee Arvamus „Laienemisstrateegia ja peamised väljakutsed aastatel 2007–2008 — kandidaatriigid”

(2008/C 172/09)

REGIOONIDE KOMITEE

- rõhutab asjaolu, et EL peab jätkama laiendamise küsimuses avatud uste poliitikat, mis võiks olla demokraatlike reformide stimuleerimise ja majandusliku arengu alus ka väljaspool ELi praeguseid piire;
- meenutab, et Kopenhaageni kriteeriumidest ning stabiliseerimis- ja assotsiatsiooniprotsessi nõudmistest kinnipidamine on peamine tingimus, mida liikmesriigid peavad täitma ning mille puhul on peamine rõhuasetus riigi enda saavutustel, mis olid keskse tähtsusega ka varasemate laiennemiste ajal;
- kordab, et Türgi dünaamilist liikumist ELi suunas ei tohi katkestada ning et Euroopa Liit peab täitma oma kohustused, mis ta võttis läbirääkimiste alustamise hetkel. Komitee on siiski komisjoniga ühel meelel, et Türgiga peetavatel läbirääkimistel on tegu lahtise tulemusega protsessiga, mille lõpptulemust ei ole võimalik eelnevalt ette näha;
- tervitab positiivseid edusamme, mida Horvaatia on teinud Kopenhaageni poliitiliste kriteeriumide ning majanduslike kriteeriumide täitmisel, samuti ühenduse õigustiku ning stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingu rakendamisel;
- on seisukohal, et endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik on teinud märkimisväärseid edusamme nii Kopenhaageni poliitiliste kriteeriumide kui ka majanduskriteeriumide täitmisel, kuid väljendab kahetsust reformide elluviimise aegluse üle 2007. aastal.

Raportöör: Alin ADRIAN NICA (RO/ALDE), Dudeștii Noi linnapea

Viitedokument

Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Laiemisstrateegia ja peamised väljakutsed aastatel 2007–2008 — kandidaatriigid”

KOM(2007) 663 lõplik

Poliitilised soovitused

REGIOONIDE KOMITEE

Üldised soovitused

1. kordab oma veendumust, et ELi laienemine on üks tõhusaid poliitilise mõjutamise vahendeid. Tegemist on olulise sammuga rahu ja stabiilsuse tagamisel meie kontinendil ning see kujutab endast kandidaatriikide kodanike jaoks lisavõimalust saada kasu mitte ainult ühisest majanduspiirkonnast, vaid ka ELi ühistest väärtustest, peamiselt vabadusest, demokraatiast ja solidaarsusest;
2. rõhutab asjaolu, et EL peab laiendamise küsimuses jätkama avatud uste poliitikat, mis võiks olla demokraatlike reformide stimuleerimise ja majandusliku arengu alus ka väljaspool ELi praeguseid piire;
3. meenutab, et Kopenhaageni kriteeriumidest ning stabiliseerimis- ja assotsiatsiooniprotsessi nõudmistest kinnipidamine on peamine tingimus, mida liikmesriigid peavad täitma ning mille puhul on peamine rõhuasetus riigi enda saavutustel, mis olid keskse tähtsusega ka varasemate laienemiste ajal;
4. rõhutab, et õnnestunud integratsioon sõltub eelkõige viisist, kuidas kandidaatriik ühinemist ette valmistab, reformide tõhususest ja nende elluviimise täpsusest;
5. meenutab, et edusammude järelmeetmed ja õigustiku kohandatavus on integratsiooni õnnestumise tagatis;
6. juhib tähelepanu asjaolule, et kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused peavad integratsiooniprotsessis aktiivselt osalema, kuna tegemist on struktuurilise ja demokraatliku protsessiga, mida pole võimalik ellu viia üksnes kesktasandil ilma kõigi valitsustasandite aktiivse osaluseta ning ilma subsidiaarsuse ja kodanikuläheduse põhimõtte täieliku järgimiseta;
7. peab möödapääsmatuks konsulteerimist piirkondlike ja kohalike haldusstruktuuride ühendustega, kui keskvalitsus soovib kohalike ja piirkondlike omavalitsuste pädevusvaldkonda jäävaid õiguslikke meetmeid;
8. rõhutab, et ühe riigi säästev areng sõltub suurel määral detsentraliseerimise aluspõhimõtte kohaldamisest ja järgimisest selle kõigis vormides: detsentraliseerimine otsustusprotsessides, halduses ja rahanduses;
9. leiab, et 1990. aastate keskel toimunud sõda jättis sügava jälje Balkani rahvaste ühisteadvusesse, mistõttu on oluline tihen-

dada piiriülest koostööd kõigi asjaomase ala kohalike, piirkondlike ja riiklike sidusrühmade vahel, et lahendada kõik probleemid, mis on olnud varasemate konfliktide ajendiks;

10. märgib seda, kui oluline on toetada ühinemiseelsete strateegiatega ja programmide abil algatusi ja jõupingutusi koostöö valdkonnas (sh algatus „Aasta 2008 — kultuuridevahelise dialoogi Euroopa aasta”) ning kogemuste ja heade tavade (sh Euroopa kohaliku omavalitsuse harta põhimõtete rakendamise parimate kogemuste) vastastikust tutvustamist liikmesriikide ja kandidaatriikide kohalike ja piirkondlike omavalitsuste vahel. Selles mõttes on Regioonide Komiteel oluline roll koolitusseminaride edendamisel, mille eesmärk on levitada head tava ning ELi piirkondlike ja kohalike omavalitsuste saadud kogemusi. Toetus peaks eelkõige põhinema uute, 2004. ja 2007. aastal ELiga ühinenud liikmesriikide kogemustel, eriti kui arvestada, et neist osa naabriteks on kolm praegust kandidaatriiki;

Türgi

11. rõhutab, et Türgi toetamine kogu pika ja keerulise reformiprotsessi vältel on kõigi huvides. Ühinemisprotsessi põhimõte on, et läbirääkimiste tempo sõltub kõnealuste reformide edeneemisest, millele aitab kaasa ka ELi poolt Türgile Euroopa Liidu rahastamisprogrammide kaudu antav välisabi. Türgi ja EL peavad kogu protsessi raames näitama üles kannatust ja vastupidavust;

12. kordab, et Türgi dünaamilist liikumist ELi suunas ei tohi katkestada ning et Euroopa Liit peab täitma oma kohustused, mis ta võttis läbirääkimiste alustamise hetkel. Komitee on siiski komisjoniga ühel meelel, et Türgiga peetavatel läbirääkimistel on tegu lahtise tulemusega protsessiga, mille lõpptulemust ei ole võimalik eelnevalt ette näha. Seega peab ELi poolt esitatud ühinemistingimuste järgimine olema ainus kriteerium, millega arvestada, kui otsustatakse Türgi vastuvõtmine ELi. Lisaks on oluline, et Türgi kohustuks edendada heanaaberlikke suhteid kooskõlas läbirääkimiste raames esitatud tingimustega. Türgilt oodatakse seda, et ta lõpetaks mis tahes majandusblokaadid ja piiride sulgemised ning loobuks naaberriikidele suunatud ähvardustest ja sõjalisest tegevusest;

13. tunneb heameelt parlamendivalimiste eduka kulgemise üle ja loodab, et uus valitsus kiirendab ühinemistingimuste täitmiseks vajalike reformide elluviimist, tehes olulisi edusamme tundlikes küsimustes; väljendab samas muret Türgi relvajõudude korduvate sekkumiste pärast poliitilisse protsessi ja rõhutab, et on vaja jätkata jõupingutusi tagamaks, et sõjavägi alluks täielikule ja tõhusale poliitilisele kontrollile;

14. tervitab hiljutisi meetmeid, mille eesmärk on põhiseaduse muutmise, ning on seisukohal, et kui pakutud muudatused vastu võetakse, aitavad need märkimisväärselt kaasa Kopenhaageni poliitiliste kriteeriumide täitmisele, kuid tuleb meelde, et karistusseadustiku artikkel 301, mille kohaselt Türgi rahvuse ja riigi solvamine on karistatav, tuleks üldise sõnavabaduse huvides ära muuta;

15. rõhutab, et kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel, kes viivad ellu suurema osa ELi õigusaktidest, peab olema ühinemis-läbirääkimistes Türgiga keskne ja otsustav roll nii riigisisese demokraatiseerimise kui ka Euroopa integratsiooni protsessis, ning soovib sellega seoses Euroopa Komisjonil tõsta Türgi valitsusega peetavates läbirääkimistes esile kohalike ja piirkondlike omavalitsuste tähtsust;

16. soovib Türgi kohaliku tasandi õiguse läbivaatamist, et muuta kohalikud avaliku halduse organid tõhusamaks ja suutlikumaks;

17. teeb ettepaneku korraldada uurimus, et teha Euroopa Liidu liikmesriikide eeskujul kindlaks Türgi haldusüksuste erinevad piirkondliku arengu mudelid, mis peaks aitama töötada välja ja viia ellu piirkondlikke strateegiaid ja poliitikat, määratleda prioriteete kohaliku ja piirkondliku arengu valdkonnas ning viia läbi Euroopa ühinemiselsetest fondidest ja struktuurifondidest rahastatavate programme;

18. meenutab vajadust luua Regioonide Komitee ning Türgi kohalike ja piirkondlike omavalitsuste esindajate ühine nõuandekomitee; soovib seega Türgi valitsusel taotleda ühise nõuandekomitee loomist ja palub Euroopa Komisjoni rõhutada Türgiga peetavates läbirääkimistes sellise organi tähtsust;

19. juhib tähelepanu asjaolule, et Türgi peab jätkama konkreetseid jõupingutusi kohaliku tasandi avaliku halduse rahastamise detsentraliseerimise teel suurendamiseks kohalike ja piirkondlike omavalitsuste rahalist sõltumatust ning vähendamaks samal ajal nende sõltuvust riigi eelarvest;

20. rõhutab asjaolu, et kohalike ja piirkondlike omavalitsuste halduspädevuse laiendamine peab toimuma käsikäes koos uute pädevuste teostamiseks vajalike rahastamisvahendite eraldamisega;

21. märgib, et Türgis viiakse praegu läbi riikliku sektori reformi eesmärgiga suurendada tõhusust ja parandada riigiasutuste haldussuutlikkust, et nad suudaksid tõhusalt hallata riiklikke ja ELi fonde;

22. juhib tähelepanu jätkuvalle diskrimineerimisele Türgis seoses naiste juurdepääsuga riigiteenistujate ametikohtadele avaliku halduse ja õiguse valdkonnas, vaatamata sellele, et kõnealuse valdkonna õigusraamistik juba vastab osaliselt ELi õigustikule; rõhutab eelkõige naiste diskrimineerimist hariduse oman-

damisel. Paljudel naistel puudub religioossete tavade tõttu võimalus jätkata haridusteed pärast alghariduse omandamist;

23. juhib tähelepanu diskrimineerimisele, mille all Türgis kannatavad etnilised vähemused, eelkõige kurdid;

24. rõhutab raskusi, millega puutuvad kokku mittemuslimite kogukonnad Türgis, kuna puudub nende õiguslik tunnustus. Neil on raskusi heategevuse korraldamisel, oma usuliste veendumuste väljendamisel, juhtide valimisel ja vaimulike harimisel; juhib tähelepanu sellele, et teiste uskude kui islam esindajaid ja järgijaid on korduvalt rünnatud. Riik peab tagama, et sellised intsidendid ei korduks, ning kasutama selleks oma vahendeid, et kontrollida äärmuslike liikumisi ja võidelda nende kahjuliku tegevuse vastu;

Horvaatia

25. tervitab positiivseid edusamme, mida Horvaatia on teinud Kopenhaageni poliitiliste kriteeriumide ning majanduslike kriteeriumide täitmisel, samuti ühenduse õigustiku ning stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingu rakendamisel. Horvaatia eeskujuga näitab eelkõige naaberriikidele, milliseid eeliseid võib endaga kaasa tuua tugev majanduslik ja poliitiline side Euroopa Liidu struktuuride ja väärtustega; tervitab seda, et 2007. aastal saavutati liitumisläbirääkimistel tõeline läbimurre ning kutsub vastloodud Horvaatia valitsust üles suurendama jõupingutusi, et täita veel käsitlemata peatükkide avamiseks vajalikud eeltingimused;

26. tervitab Horvaatia võetud meetmeid avaliku halduse detsentraliseerimiseks kohalikul tasandil ja julgustab Horvaatiat jätkama jõupingutusi kõnealuses valdkonnas; on seisukohal, et nende meetmete raames tuleks rõhutada subsidiaarsuse põhimõtet toomaks otsustusprotsessi kodanikele veelgi lähemale;

27. leiab, et Horvaatia järjepidevat kaasatust piirkondlikesse algatustes, mis on aidanud veelgi kaasa suhete paranemisele naabritega, tuleb innustada ja tõhustada; ning rõhutab, et on oluline tihendada piiriülest koostööd Horvaatia piiriäärsete piirkondade ning naaberriikide, sealhulgas Bosnia ja Hertsegoviina, Serbia, Sloveenia ja Montenegro kohalike omavalitsuste vahel;

28. tunneb heameelt täieliku koostöö üle Horvaatia ja rahvusvahelise kriminaalkohtu vahel ning rõhutab vajadust jätkata jõupingutusi sõjakuritegude kohtuprotsesside läbiviimisel, sealhulgas tunnistajate kaitse tugevdamises;

29. tervitab seda, et Horvaatia ja Sloveenia peaministrid on põhimõtteliselt jõudnud mitteametlikule kokkuleppele kaasata piiriküsimuse otsustamisse kolmas vahendaja. Komitee kutsus Horvaatia ja Sloveenia valitsusi üles kasutama ära kõik võimalused kõnealuse kokkuleppe elluviimiseks. Komitee tervitab Horvaatia parlamendi otsust, et Horvaatia ei rakenda keskkonna ja kalanduse kaitseala enne, kui jõutakse ELi vaimus sõbralikule lahendusele;

30. usub, et on tehtud edusamme vähemusi puudutava riigi-õiguse rakendamise parandamises ja et romide vähemuse olukord Horvaatias paraneb; on samas aga arvamisel, et tuleb teha edusamme rahvusvähemuste ja pagulaste, eelkõige romidest elanikkonna sotsiaalse hõlvamise valdkonnas, lihtsustades nende juurdepääsu avalikele teenustele ja kõrgharidusele;

31. rõhutab vajadust luua konkreetset meetmed hea valitsemistava tagamiseks, pöörates seejuures erilist tähelepanu võitlusele korrupsiooni vastu. Antud kontekstis tervitatakse selgesõnaliselt korrupsiooni ja organiseeritud kuritegevuse ennetamise ameti (USKOK) mandaadi laiendamist ja Horvaatia õigusorganite poolt käsitletavate korrupsioonijuhtumite arvu suurenemist. Horvaatia valitsust kutsutakse üles tõhustama edasi pingutusi riikliku korrupsioonivastase võitluse 2006.–2008. aasta programmi raames;

32. tervitab edusamme elumajade ja infrastruktuuride ehituses ja rekonstrueerimises, samuti eluasemekava üürimisõiguse kaotanud isikute probleemi lahendamiseks ja kutsub üles neid jätkama ja kiirendama;

33. tunneb heameelt hiljutiste edusammude üle regionaalpoliitika ja struktuurivahendite kooskõlastamise valdkonnas; neile lisaks tuleb rakendada ka teisi meetmeid, et suurendada riiklike asutuste tõhusust ja parandada nende haldussuutlikkust ELI fondide tõhusal haldamisel;

34. märgib siiski, et kohaliku tasandi avaliku halduse reformi valdkonnas on tehtud edusamme, kuid avaliku halduse alase õigusraamistiku ebaühtlane rakendamine on muutnud reformi ebatõhusaks;

Endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik

35. on seisukohal, et endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik on teinud märkimisväärseid edusamme nii Kopenhaageni poliitiliste kriteeriumide kui ka majanduskriteeriumide täitmisel, kuid väljendab kahetsust reformide elluviimise aegluse üle ning rõhutab 2007. aastal lõpus tehtud edusamme; kutsub nõukogu seepärast üles tegema otsuse alustada läbirääkimisi endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigiga;

36. väljendab rahulolu, et endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik on täitnud mitmeid stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingu sätteid;

37. märgib, et Ohridi raamlepingu rakendamine on põhjustanud suuri muutusi endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi ühiskonnas, arvestades samal ajal igati sealset multietnilisust ja

multikultuurilisust, mis on muu hulgas ka ELiga ühinemise kriteeriumides olulisel kohal; tuletab veel kord meelde, et oluline on pidada kinni Badinteri põhimõttest ning et kõik osapooled peavad üksteist austama ja omavahel koostööd tegema nende demokraatlike institutsioonide kaudu, mis riigis suurte pingutuste tulemusel on loodud. Komitee väljendab siiski kahetsust etniliste vähemuste piiratud integreerimise üle;

38. soovib endisel Jugoslaavia Makedoonia Vabariigil võtta eeskuju Euroopa kogemustest etnilist ja keelelist mitmekesisust arvestava avaliku halduse ja hariduse valdkonnas; kutsub üles sõlmima kokkulepped, mis võimaldaks korraldada kahe peamise etnilise enamuse ja arvukate vähemuste õiglast ja harmoonilist koostööd; ärgitab kohaldama tõhusalt põhiseaduse sätteid, et tagada vähemuste tasakaalustatud esindatus haldusorganites;

39. väljendab kahetsust korrupsiooni laialdase leviku üle, mis on jätkuvalt tõsine probleem, ning soovib seetõttu riigivõimudel võtta meetmeid selle kaotamiseks;

40. hindab kohalikul tasandil avaliku halduse detsentraliseerimiseks tehtud pingutusi ja soovi haldust tõhustada, muutes majanduslikest põhjustest ja arengust lähtuvalt mitme omavalitsuse haldusjaotust; meenutab siiski rahanduse detsentraliseerimise kiirendamise tähtsust kohalike ja piirkondlike omavalitsuste autoriteedi suurendamisel;

41. väljendab pettumust edusammude puudumise üle kõnealuse riigi nimetuse kindlaksmääramise küsimuses; tervitab läbirääkimiste taasalustamist ÜRO erisaadiku Matthew Nimetzi toel ning kutsub endist Jugoslaavia Makedoonia Vabariiki üles suurendama jõupingutusi, aitamaks kaasa riigi nimetusega seotud probleemi lahendamisele kooskõlas ÜRO julgeolekunõukogu resolutsioonidega 817/93 ja 845/93 ning soodustada sel moel heanaaberlike suhete loomist ja piirkondliku koostöö arendamist;

42. tervitab halduse läbipaistvuse suurendamise nimel tehtud pingutusi eesmärgiga tagada kodanikele juurdepääs avalikule teabele, kuid märgib, et haldusorganid ei ole selleks veel valmis või ei soovi seda võimaldada;

43. tervitab Regioonide Komitee juhatuse 4. märtsi 2008. aasta otsust luua Regioonide Komitee ja endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi ühine nõuandekomitee, mis võeti vastu pärast endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi valitsuse esitatud taotlust; kutsub üles astuma kõik vajalikud haldusalased sammud, et nõuandekomitee saaks korraldada oma esimese koosoleku 2008. aasta esimesel poolaastal.

Brüssel, 9. aprill 2008

Regioonide Komitee
president

Luc VAN DEN BRANDE